

Dagprogramma en verzorging in het Sentro di Detenshon i Korekshon Kòrsou

Inspectieonderzoek van de Raad voor de Rechtshandhaving naar de invulling van het dagprogramma en de toegang tot zorg in het Sentro di Detenshon i Korekshon Kòrsou

Detentieonderzoek

Inspectieonderzoek van de Raad voor de Rechtshandhaving naar de invulling van het dagprogramma en de toegang tot zorg in het Sentro di Detenshon i Korekshon Kòrsou

Voorwoord

Volgens het jaarplan 2022 verricht de Raad voor de Rechtshandhaving een inspectieonderzoek naar de opvolging van zijn aanbevelingen en naar die van The European Committee for Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment.

De Raad voor de Rechtshandhaving heeft eerder aanbevolen dat het Sentro di Detenshon i Korekshon Kòrsou een activiteitenprogramma dan wel een dagprogramma moet hebben. In dit onderzoek gaat de Raad voor de Rechtshandhaving na of het Sentro di Detenshon i Korekshon Kòrsou gevolg heeft gegeven aan deze aanbeveling en neemt de invulling van het dagprogramma in het Sentro di Detenshon i Korekshon Kòrsou, alsmede de geestelijke verzorging, de sociale verzorging en de medische verzorging onder de loep. Gelet op de onderzoeksbevindingen komt de Raad tot de conclusie dat, onder meer wegens gebrek aan personele capaciteit, het SDKK onvoldoende mogelijkheid biedt om deel te nemen aan een gevarieerd en evenwichtig activiteitenprogramma dat aansluit bij de wettelijke vereisten. Positief is dat de Raad van Ministers akkoord is gegaan met een meerjarig instroomplan voor het werven van personeel voor het SDKK.

De Raad voor de Rechtshandhaving vertrouwt erop dat deze inspectie zal bijdragen aan de uitvoering van een dagprogramma dat voldoet aan de wettelijke vereisten voor de gedetineerden in het Sentro di Detenshon i Korekshon Kòrsou

Evenals bij alle eerdere onderzoeken het geval was, werkten de betrokken organisaties en personen op constructieve wijze mee aan het onderzoek. De Raad voor de Rechtshandhaving is deze personen erkentelijk voor hun medewerking.

DE RAAD VOOR DE RECHTSHANDHAVING

mr. E.R.A. Morillo, voorzitter
mr. M.I. Koelewijn,
mr. M.R. Clarinda

Colofon

Uitgever: Raad voor de Rechtshandhaving

Jaar: 2023

Maand: november

Plaats: Willemstad, Curaçao

Vindplaats Internet: www.raadrechtshandhaving.com

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	4
AFKORTINGENLIJST	5
SAMENVATTING EN AANBEVELINGEN	6
1. INLEIDING	10
1.1. AANLEIDING	10
1.2. DOELSTELLING	10
1.3. CENTRALE VRAAG	11
1.4. AFBAKENING VAN HET ONDERZOEK	11
1.5. TOETSINGSKADER	11
1.6. ONDERZOEKSAANPAK	12
1.7. LEESWIJZER	13
2. BESCHIKBAARHEID DAGPROGRAMMA	14
3. UITVOERING DAGPROGRAMMA EN ZORGAANBOD	18
3.1. ONDERWIJS, VORMING EN RECREATIE	18
3.2. ARBEID	20
3.3. LUCHTEN	22
3.4. BEZOEK	22
3.5. BIBLIOTHEEK	24
3.6. ZORGAANBOD	25
3.6.1. <i>Geestelijke verzorging</i>	25
3.6.2. <i>Sociale verzorging</i>	26
3.6.3. <i>Medische verzorging</i>	27
4. ANALYSE EN BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN EN DE CENTRALE VRAAG	33
5. AANBEVELINGEN	38

Afkortingenlijst

CPT	The European Committee for Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment
CvT	Commissie van Toezicht
EPR	European Prison Rules
EVRM	Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens
FOBA	Forensische Observatie Behandeling afdeling
HRO	Human Resources en Organisatie
JoVo	Afdeling Jong Volwassenen
NHC	Nationale Hervormingscommissie
MT	Managementteam
SDKK	Sentro di Detenshon i Korekshon Kòrsou
SMR	The United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners.
VVU	Vroegtijdige Vrijwillige Uitdiensttreding

Samenvatting en aanbevelingen

Het European Committee for Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) heeft als één van zijn normen opgenomen dat de kwaliteit van leven in een inrichting in grote mate afhangt van de activiteiten die aan de gevangenen worden aangeboden. Met andere woorden gedetineerden hebben recht op een dagprogramma. Uit het reviewonderzoek van 2018 van de Raad is gebleken dat het Sentro di Detenshon i Korekshon Kòrsou (SDKK) geen dagprogramma had opgesteld. Onder het aanbieden van een dagprogramma wordt verstaan: het aanbieden van vastgestelde activiteiten die worden uitgevoerd in de periode die ligt tussen het openen van de cellen van de gedetineerden in de ochtend en het weer insluiten van de gedetineerden in de avond.

De Raad toetst met dit onderzoek in hoeverre het dagprogramma in het SDKK, voldoet aan de vastgestelde normen die voortvloeien uit het toetsingskader (zie paragraaf 1.6.).

Ook toetst de Raad in hoeverre de gedetineerden in het SDKK toegang hebben tot geestelijke-, sociale en medische verzorging. Geestelijke verzorging is een onderdeel van het dagprogramma. Sociale en medische verzorging zijn inherent aan het dagprogramma omdat voor een effectieve deelname aan een dagprogramma het geestelijke, lichamelijke en sociale welzijn van de gedetineerde van belang is.

De centrale onderzoeksvraag luidt als volgt:

In hoeverre biedt het SDKK de gedetineerden de mogelijkheid deel te nemen aan een dagprogramma dat aansluit bij de wettelijke vereisten en in hoeverre biedt het SDKK toegang tot zorg?

Ter beantwoording van de centrale vraag zijn de volgende deelvragen opgesteld:

- 1. Krijgen de gedetineerden onderwijs, vorming en recreatie?*
- 2. Is er arbeid beschikbaar voor de gedetineerden?*
- 3. Worden de gedetineerden in de gelegenheid gesteld te luchten, bezoek te ontvangen en gebruik te maken van de bibliotheek?*
- 4. Krijgen de gedetineerden geestelijke, sociale en medische verzorging?*

Beschikbaarheid dagprogramma

Volgens het CPT moet er een bevredigend activiteitenprogramma zijn voor gedetineerden. Ten aanzien van de Afdeling Jong Volwassenen (JoVo) stelt de CPT specifiek dat er een vol activiteitenprogramma beschikbaar moet zijn

Uit het onderzoek blijkt dat het SDKK voor alle huisblokken een dagprogramma met activiteiten heeft opgesteld. Ondanks het bestaan van een dagprogramma voor alle huisblokken, blijkt dat in de praktijk de uitvoering (ook voor de jongeren in de JoVo) in zekere mate wordt gehinderd door een gebrek aan personele capaciteit (o.a. beveiligingspersoneel) en gebrek aan financiële middelen. In de wederhoorfase heeft de Minister van Justitie aan de Raad te kennen gegeven dat de Raad van Ministers akkoord is gegaan met een meerjarig instroomplan om personeel voor het SDKK te werven. Dit komt ten goede aan de implementatie van de dagprogramma's.

Onderwijs, vorming en recreatie

Het onderwijsaanbod in het SDKK is beperkt. De mogelijkheden om onderwijs aan gedetineerden te geven kunnen niet worden uitgebreid vanwege beperkte financiële middelen. Ook is er een gebrek aan personeel. Dit geldt ook voor de vorming.

Er zijn slechts twee activiteitenbegeleiders beschikbaar voor alle gedetineerden (zo'n 400) in het SDKK. Hoewel er een weekoverzicht is opgesteld en het SDKK over een sportfaciliteit beschikt, namelijk een gymzaal, is er vanwege een tekort aan gevangenenbewaarders, weinig recreatie in het SDKK.

De Raad is van oordeel dat onderwijs, vorming en recreatie gestructureerd beschikbaar dienen te zijn. Onderwijs, vorming en recreatie leveren immers een belangrijke bijdrage aan de resocialisatie van de gedetineerden, maar dragen ook bij aan het creëren van een veiligere werk- en leefomgeving in het SDKK.

Arbeid

Er zijn, volgens het overzicht dat de Raad van het SDKK heeft ontvangen, in totaal 198 arbeidsplekken in het SDKK voor een populatie van ongeveer 400 gedetineerden. In navolging van de aanbeveling van het CPT dat de betrokken autoriteiten hun inspanningen moeten voortzetten om een reeks doelgerichte activiteiten op te zetten voor alle gevangenen, benadrukt de Raad dat moet worden bezien of en hoe het SDKK meer gevangenen aan het werk zou kunnen krijgen.

Luchten

Uit het onderzoek blijkt dat de gedetineerden vanwege het gebrek aan andere activiteiten in de gelegenheid worden gesteld meer tijd buiten hun cel door te brengen (luchten) dan de wettelijke vastgestelde twee uren per dag.

Bezoek

De gedetineerden van het SDKK krijgen de gelegenheid om eens in de twee weken gedurende tenminste een uur bezoek te ontvangen, conform artikel 24 Gevangenismaatregel 1999. Aan de gedetineerden wordt als disciplinaire straf opgelegd: 'onthouding van een of meerdere bezoekmomenten', als er tijdens een celvisite een verboden voorwerp in een cel wordt aangetroffen. Dit, terwijl bestraffing van de gedetineerden, aldus het CPT, niet een totaal verbod op familiecontact of beperkingen op familiecontact mag inhouden. Beperkingen op familiecontact als vorm van straf mag alleen worden gebruikt als het gepleegde misdrijf verband houdt met een dergelijk contact. Het feit dat de sancties die het SDKK kan opleggen beperkt zijn, moet naar het oordeel van de Raad geen reden zijn om niet aan de norm van het CPT te voldoen. Het is aan het SDKK om de straffen in het sanctieboek uit te breiden. Het CPT heeft in zijn recente rapport aanbevolen om het bezoekrecht te verhogen tot minstens één uur per week. De Raad deelt deze aanbeveling van het CPT en hoopt dat het SDKK deze aanbeveling op korte termijn zal opvolgen.

Bibliotheek

Het SDKK heeft een bibliotheek die ten tijde van het onderzoeken gesloten was, omdat volgens het MT van het SDKK een bibliothecaris in het SDKK aanwezig moet zijn om de bibliotheek te laten functioneren. Dat dit door het CPT wordt vereist is de Raad niet gebleken. De Raad is daarom van oordeel dat het SDKK de bibliotheek in het vervolg niet moet sluiten omdat geen bibliothecaris beschikbaar is.

Geestelijke verzorging

Er worden één keer per week in alle huisblokken van het SDKK geestelijke bijeenkomsten gehouden, die door alle gedetineerden van het SDKK mogen worden bijgewoond. Er is veel lawaai op het moment

dat een geestelijke vertegenwoordiger het woord voert in een huisblok. Dit komt met name door het dominospelen, de televisie die te hard aanstaat en omdat sommige gedetineerden hardop staan te praten. Vanwege het lawaai is het voor de gedetineerden die dat wensen, moeilijk om de geestelijke vertegenwoordiger te volgen.

De Raad is daarom van oordeel dat er ruimte is voor verbetering. De directeur ervoor moet zorgen dat de gedetineerden ongestoord, al dan niet in de kapel, geestelijke bijeenkomsten kunnen bijwonen.

Sociale verzorging

De Raad constateert dat de Sociale Dienst te kampen heeft met een personeelstekort. De Raad is van mening dat voor het optimaal functioneren van de Sociale Dienst, een oplossing moet worden gezocht voor het heersende personeelstekort.

Medische verzorging

De functie 'Unithoofd Medische Dienst' alsook de functies 'Psycholoog', 'Secretaresse Medische Dienst', 'Sociaal-psychiatrische verpleegkundige' en 'Tandartsassistente' zijn niet ingevuld. Ook de functie 'Inrichtingsarts' is niet ingevuld. In de praktijk wordt de Medische Dienst draaiende gehouden door drie artsen die op contractbasis werkzaam zijn.

Gelet op de onderzoeksbevindingen voor wat betreft de formatie van de Medische Dienst concludeert de Raad dat er veel functies vacant zijn. De Raad vindt het positief dat het Ministerie van Justitie hier aandacht voor heeft en dat het de kritische functies van de Medische Dienst probeert in te vullen. De Raad hoopt dat de vacante functies binnenkort worden ingevuld.

De meeste klachten van de gedetineerden, betreffen de uitvoering van het dieetvoorschrift.

De Raad kan niet oordelen in hoeverre de gedetineerden binnen een redelijke tijd in de gelegenheid worden gesteld medische verzorging te krijgen omdat er geen informatie beschikbaar is over het aantal ingediende verzoeken voor medische behandeling, binnen welke termijn deze zijn afgehandeld en hoe die zijn afgehandeld.

Volgens de norm van het CPT moet de Medische Dienst in een gevangenis in staat zijn om zowel medische behandelingen en verpleegkundige zorg te bieden, als ook aangepaste voeding.

Er zijn aspecten die een tijdige medische interventie kunnen storen. Een daarvan is de aanwezigheid van gebrekkige intercoms in de huisblokken.

De medische kosten van de gedetineerden worden niet door de basisverzekering (van de Sociale Verzekeringsbank) gedekt. Dit zorgt voor een extra druk op de begroting van het SDKK.

Uit het onderzoek blijkt dat noch de medische intake noch het verrichten van bloed- en urineonderzoek plaatsvindt binnen 24 uren na aankomst bij het SDKK vanwege een tekort aan personeel van de Medische Dienst.

Aanbevelingen aan de Minister van Justitie

Algemeen:

1. Stel voldoende financiële middelen beschikbaar voor het SDKK voor o.a. de uitvoering van een dagprogramma dat aansluit bij de wettelijke vereisten.
2. Draag er zorg voor dat zowel de kritische functies bij de Medische Dienst als de vacante functies bij de afdeling Sociale Dienst zo snel mogelijk worden opgevuld.
3. Zet voort het traject met het de Sociale Verzekeringsbank om duidelijkheid te scheppen over de vergoeding van de medische kosten van de gedetineerden.

Ten aanzien van het SDKK:

4. Bezie of en hoe het SDKK meer gevangenen aan het werk zou kunnen krijgen.
5. Stop onmiddellijk met het opleggen van de disciplinaire straf onthouding van bezoeken momenten als het vergrijp geen betrekking heeft op het bezoek.
6. Zorg dat de gedetineerden eens in de week bezoek kunnen ontvangen.
7. Breid het sanctieboek uit en overweeg om bijvoorbeeld als disciplinaire straffen op te nemen: uitsluiting van deelname aan één of meer bepaalde activiteiten voor een bepaalde periode, of geldboete tot een bedrag van bijvoorbeeld ten hoogste tweemaal het in het SDKK geldende weekloon.
8. Rond af het inmiddels gestarte project plaatsing intercoms.
9. Hou de termijnen bij waarbinnen de medische verzoekschriften zijn behandeld en hoe die zijn afgehandeld.
10. Zorg ervoor dat de dieetvoorschriften door de keuken worden nagekomen.
11. Volg op de nog niet (volledig) uitgevoerde aanbevelingen van het CPT in verband met dagprogramma. Het betreft de volgende aanbevelingen:
  - Het SDKK moet een regime van activiteiten buiten de cel voor alle gedetineerden ontwikkelen. De gedetineerden -ook degenen die in voorarrest zijn- moeten een redelijk deel van de dag, te weten minstens acht uren buiten hun cel bezig zijn met doelgerichte activiteiten van uiteenlopende aard: werk, onderwijs, sport en recreatie.
  - Er moet een vol activiteitenprogramma beschikbaar zijn voor de jongvolwassenen die bij Afdeling Jong Volwassenen (JoVo) worden ondergebracht..Alle gedetineerden die de eerste keer bij het SDKK worden ingesloten, moeten zo spoedig mogelijk doch binnen 24 uren aan een medische controle worden onderworpen door een daartoe gekwalificeerde arts of verpleegster.
  - Het SDKK moet stappen ondernemen om te zorgen voor een snelle toegang tot gezondheidszorg voor de gedetineerden.

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

De Raad voor de Rechtshandhaving (de Raad) onderzoekt onder meer instellingen en inrichtingen waar vrijheidsstraffen, vrijheidsbeperkende straffen, vrijheidsbenemende maatregelen of vrijheidsbeperkende maatregelen ten uitvoer worden gelegd.¹ De inspecties hebben betrekking op de effectiviteit en de kwaliteit van de taakuitoefening en zien ook op het beheer van de organisaties.²

Het European Committee for Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) heeft als één van zijn normen opgenomen dat de kwaliteit van leven in een inrichting in grote mate afhangt van de activiteiten die aan de gevangenen worden aangeboden. Met andere woorden: gedetineerden hebben recht op een dagprogramma. Uit het reviewonderzoek van 2018 van de Raad is gebleken dat het SDKK geen dagprogramma³ had opgesteld. De Raad monitort de opvolging van de door de Raad en het CPT geformuleerde aanbevelingen.

1.2. Doelstelling

De Raad toetst met dit onderzoek in hoeverre het dagprogramma in het SDKK voldoet aan de vastgestelde normen. De Raad gaat na in hoeverre de gedetineerden in de gelegenheid worden gesteld gebruik te maken van de mogelijkheden tot onderwijs, vorming, recreatie en arbeid, alsmede in hoeverre de gedetineerden in de gelegenheid worden gesteld te luchten, bezoek te ontvangen, en gebruik te maken van de bibliotheek.

Ook toetst de Raad in dit onderzoek in hoeverre de gedetineerden in het SDKK toegang hebben tot zorg. Geestelijke verzorging is een onderdeel van het dagprogramma. Sociale verzorging en medische verzorging zijn inherent aan het dagprogramma omdat voor een effectieve deelname aan een dagprogramma het geestelijke, lichamelijke en sociale welzijn van de gedetineerde van belang is.⁴

De Raad gaat na in hoeverre het SDKK voldoet aan de vereisten zoals neergelegd in onder andere de Landsverordening beginselen gevangeniswezen, in de European Prison Rules, in The United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners en in de standaarden van het CPT. De Raad benoemt eventuele knelpunten en tekortkomingen die in het onderzoek naar voren komen, en doet aanbevelingen.

---

¹ Artikel 3, eerste lid, aanhef en onder b van de Rijkswet Raad voor de Rechtshandhaving

² Artikel 3, tweede lid van de Rijkswet Raad voor de Rechtshandhaving

³ Met dagprogramma wordt ook activiteitenprogramma bedoeld.

⁴ Artikel 19a van de concept landsverordening tot wijziging van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen vermeldt medische verzorging als onderdeel van het dagprogramma voor gedetineerden.

1.3. Centrale vraag

De centrale onderzoeksvraag luidt als volgt:

In hoeverre biedt het SDKK de gedetineerden de mogelijkheid deel te nemen aan een dagprogramma, dat aansluit bij de (wettelijke) vereisten en in hoeverre biedt het SDKK toegang tot zorg?

Ter beantwoording van de centrale vraag zijn de volgende deelvragen opgesteld:

1. *Krijgen de gedetineerden onderwijs, vorming en recreatie?*
2. *Is er arbeid beschikbaar voor de gedetineerden?*
3. *Worden de gedetineerden in de gelegenheid gesteld te luchten, bezoek te ontvangen en gebruik te maken van de bibliotheek?*
4. *Krijgen de gedetineerden geestelijke verzorging, sociale verzorging en medische verzorging?*

1.4. Afbakening van het onderzoek

Het onderzoek heeft betrekking op de periode van 2019 tot en met de eerste helft van 2023. Voorts heeft het onderzoek betrekking op alle gedetineerden, zowel de preventief gedetineerden als de veroordeelden, in het SDKK. Echter, een onderzoek naar het dagprogramma van de personen die in vreemdelingenbewaring in het SDKK verblijven, blijft in dit onderzoek buiten beschouwing. De Raad heeft al in 2019 een onderzoek verricht naar de vreemdelingenbewaring, waarbij de uitvoering van een dagprogramma aan bod is gekomen. In een vervolgonderzoek zal de Raad dit aspect wederom onderzoeken.

Met dagprogramma bedoelt de Raad: de vastgestelde activiteiten die worden uitgevoerd in de periode die ligt tussen het openen van de cellen van de gedetineerden in de ochtend en het weer insluiten van de gedetineerden in de avond.

Met verzorging bedoelt de Raad: geestelijke verzorging, sociale verzorging en medische verzorging.

1.5. Toetsingskader

Voor de beantwoording van de geformuleerde deelvragen is een toetsingskader opgesteld met behulp van de onderstaande bronnen:

Wet- en regelgeving:

- Landsverordening beginselen gevangeniswezen.⁵
- Landsbesluit houdende algemene maatregelen gevangenismaatregel 1999.
- De Ministeriële Beschikking Huishoudelijk reglement penitentiaire inrichtingen 1999.⁶
- European Prison Rules.
- The United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners.

---

⁵ Landsverordening van de 27ste juni 1996 tot vaststelling van beginselen van het gevangeniswezen, A°1996, N°73.

⁶ Ministeriële beschikking met algemene werking van de 6de augustus 1999 houdende vaststelling van een huishoudelijk reglement voor gestichten als bedoeld in de Landsverordening beginselen gevangeniswezen.

Beleid en overige relevante informatie:

- Rapporten van het CPT aan de regering van het Koninkrijk der Nederlanden.⁷
- De door de Minister van Justitie en de directeur van het SDKK vastgestelde beleidsdocumenten.
- Huisregels van het SDKK.

Onderzoeksrapporten:

- Inspectieonderzoek van de Raad voor de Rechtshandhaving 'Detentie inrichting op Curaçao' (2014).
- Inspectieonderzoek van de Raad voor de Rechtshandhaving 'Penitentiaire inrichting (1)' (2016).
- Inspectieonderzoek van de Raad voor de Rechtshandhaving 'Penitentiaire inrichting (2)' (2017).
- Inspectieonderzoek van de Raad voor de Rechtshandhaving 'Review onderzoek Penitentiaire inrichting 1 en 2' (2018).
- Inspectieonderzoek van de Raad voor de Rechtshandhaving 'Justitiële Inrichting Caribisch Nederland Bonaire (JCIN)' (2014)
- Inspectieonderzoek van de Raad voor de Rechtshandhaving 'Review-onderzoek Justitiële Inrichting Caribisch Nederland (JCIN)' (2017)
- Inspectieonderzoek van de Raad voor de Rechtshandhaving '(vervolg)onderzoek Justitiële Inrichting Caribisch Nederland en nulmeting nieuwbouw' (2018).
- Inspectieonderzoek van de Raad voor de Rechtshandhaving 'Opvolging aanbevelingen Justitiële Inrichting Caribisch Nederland' (2021).

1.6. Onderzoeksaanpak

Dit onderzoek is uitgevoerd aan de hand van literatuuronderzoek. Tevens zijn medewerkers van het SDKK (te weten, leden van het Managementteam en medewerkers van de medische afdeling) en van het Ministerie van Justitie, leden van de Commissie van Toezicht en de voorzitters van de gedetineerdencommissies geïnterviewd.

Het onderzoek is conform onderstaande fasen uitgevoerd:

- 1) Oriëntatiefase:
Globale verdieping in de onderwerpen voor het bepalen van de insteek van het onderzoek en het schrijven van een plan van aanpak.
- 2) Desk-research:
Literatuuronderzoek, uitwerking van het theoretisch/juridisch kader en voorbereiding van de interviews.
- 3) Dataverzameling:
Uitvoeren van interviews.
- 4) Analyse en rapportage:

---

⁷ - Report to the Government of the Kingdom of the Netherlands on the visit to the Caribbean part of the Kingdom of the Netherlands carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 12 to 22 May 2014.

- Report to the Government of the Netherlands on the CPT visit to the Kingdom of the Netherlands carried from 10 to 25 May 2022.

Aan de hand van de hoofd- en deelvragen analyseren van de verzamelde informatie en opstellen van het concept inspectierapport.

5) Wederhoor en vaststelling:

De geïnterviewde personen en de Minister van Justitie zijn in de gelegenheid gesteld om te reageren op de conceptrapportage. De opmerkingen zijn verwerkt in het rapport voor zover daar aanleiding toe was. Dit rapport is daarna ter vaststelling aan de raadsleden aangeboden.

1.7. Leeswijzer

Na dit inleidende hoofdstuk wordt in het tweede hoofdstuk ingegaan op de beschikbaarheid van een dagprogramma. Hoofdstuk drie bevat de onderzoeksbevindingen. De analyse van de bevindingen en de beantwoording van de onderzoeksvragen worden in het vierde hoofdstuk weergegeven. Hoofdstuk vijf bevat de aanbevelingen aan de Minister van Justitie.

2. Beschikbaarheid dagprogramma

Criteria:

Een bevredigend activiteitenprogramma (werk, onderwijs, sport etc.) is van cruciaal belang voor het welzijn van gedetineerden. Het draagt bij aan het creëren van een veiligere omgeving binnen een gevangenis en is een essentieel onderdeel van de rehabilitatie en voorbereiding op de vrijlating van de gedetineerden.

Het SDKK moet een regime van activiteiten buiten de cel voor alle gedetineerden (inclusief voor de vrouwelijke gedetineerden) ontwikkelen. De gedetineerden -ook degenen die in voorarrest zijn- moeten een redelijk deel van de dag, te weten minstens acht uren buiten hun cel bezig zijn met doelgerichte activiteiten van uiteenlopende aard: werk, onderwijs, sport en recreatie.^{8, 9,10}

Er moet een vol activiteitenprogramma beschikbaar zijn voor de jongvolwassenen die bij Afdeling Jong Volwassenen (JoVo) worden ondergebracht.¹¹

Bevindingen

Uit het onderzoek van de Raad uit 2014 is naar voren gekomen dat men in het SDKK eensgezind van mening is dat de gedetineerde een dagprogramma nodig heeft om gestructureerd te kunnen leven. Van een structureel dagprogramma met activiteiten was evenwel geen sprake. Ook in zijn onderzoek van 2017 heeft de Raad geconstateerd dat het SDKK geen structureel dagprogramma uitvoert, althans de activiteiten zijn onvoldoende. Het SDKK was toen van mening dat het opstellen van een activiteitenprogramma geen nut had. Immers, vanwege het gebrek aan personele capaciteit was men niet in staat structurele uitvoering te geven aan een activiteitenprogramma. Aan de andere kant stelt het managementteam (MT) van het SDKK in dit onderzoek dat in het Justitieel Vierpartijenoverleg is afgesproken dat alle penitentiaire inrichtingen in het Caribisch deel van het Koninkrijk op hetzelfde niveau moeten functioneren. Met name in zake het dagprogramma proberen de inrichtingen elkaar te ondersteunen. Voorts heeft de Minister van Justitie in zijn reactie op de aanbeveling van het CPT uit 2014 om zorg te dragen een dagprogramma voor de jongvolwassenen die in de JoVo-vleugel worden ondergebracht, toegezegd een volledig apart activiteitenprogramma te zullen ontwikkelen.

---

⁸ "As stressed by the CPT in the past, a satisfactory program of activities is of crucial importance for the well-being of prisoners, contributes to the establishment of a more secure environment within prisons and is an essential part of their rehabilitation and preparation for release. **The CPT reiterates its recommendation that the Curaçao authorities pursue their efforts to develop a comprehensive regime of out-of-cell activities for all prisoners. In the CPT's view, the aim should be to ensure that all prisoners (including those on remand) are able to spend a reasonable part of the day (namely, eight hours or more) outside their cells engaged in purposeful activities of a varied nature: work, preferably with vocational value; education; sport; recreation/association.**" (Report to the Government of the Netherlands on the CPT visit to the Kingdom of the Netherlands carried from 10 to 25 May 2022, paragraph 306).

⁹ "The regime provided for all prisoners shall offer a balanced program of activities. This regime shall allow all prisoners to spend as many hours a day outside their cells as necessary for an adequate level of human and social interaction." (artikel 25, eerste en tweede lid van de European Prison Rules).

¹⁰ "The CPT recommends that the Curaçao authorities take steps to further develop the program of activities offered to female prisoners held at SDKK." (Report to the Government of the Netherlands on the CPT visit to the Kingdom of the Netherlands carried from 10 to 25 May 2022, paragraph 310).

¹¹ "A full program of activities should be available for young adults held at JoVo, including for those on remand." (Report to the Government of the Kingdom of the Netherlands on the visit to the Caribbean part of the Kingdom of the Netherlands carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 12 to 22 May 2014, paragraph 154).

Het Ministerie van Justitie ziet ook het belang in van het hanteren van een dagprogramma. Volgens de geïnterviewde van het Ministerie van Justitie heeft het dagprogramma van het SDKK veel te maken met de resocialisatie van de gedetineerden en is het dagprogramma dus van grote waarde voor de gedetineerden. Daarom moedigt het Ministerie van Justitie het verrichten van resocialisatie-activiteiten aan. Het SDKK rapporteert de voortgang van de activiteiten via maandelijkse rapportages (maraps) aan het Ministerie van Justitie.

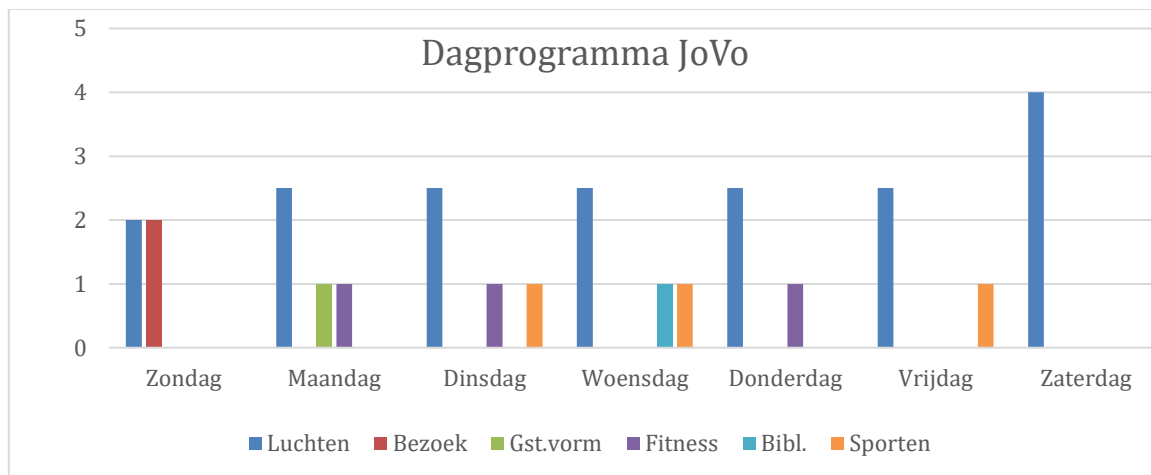
Ook de Commissie van Toezicht (CvT) heeft in haar jaarverslag van 2019 de Minister van Justitie aanbevolen om meer financiële middelen en personeel aan het SDKK ter beschikking te stellen. Dit, om te bewerkstelligen dat gedetineerden zich bezig kunnen houden met activiteiten gericht op resocialisatie (waaronder scholing). De Commissie van Toezicht heeft de aanbeveling aan de Minister van Justitie herhaald in haar jaarverslag van 2020.

Inmiddels blijkt dat het SDKK voor alle huisblokken een dagprogramma met activiteiten heeft opgesteld. De Raad heeft deze dagprogramma's van het SDKK ontvangen. Het dagprogramma geldt voor alle gedetineerden, dus voor zowel de preventief gedetineerden als de veroordeelden in alle huisblokken.

De Raad neemt hier onder meer als voorbeeld het dagprogramma van huisblok 3 oftewel de JoVo, en het dagprogramma van de Vrouwenafdeling (blok 11).

Dagprogramma Jovo

Het dagprogramma voor de JoVo (blok 3) is in onderstaande grafiek weergegeven.

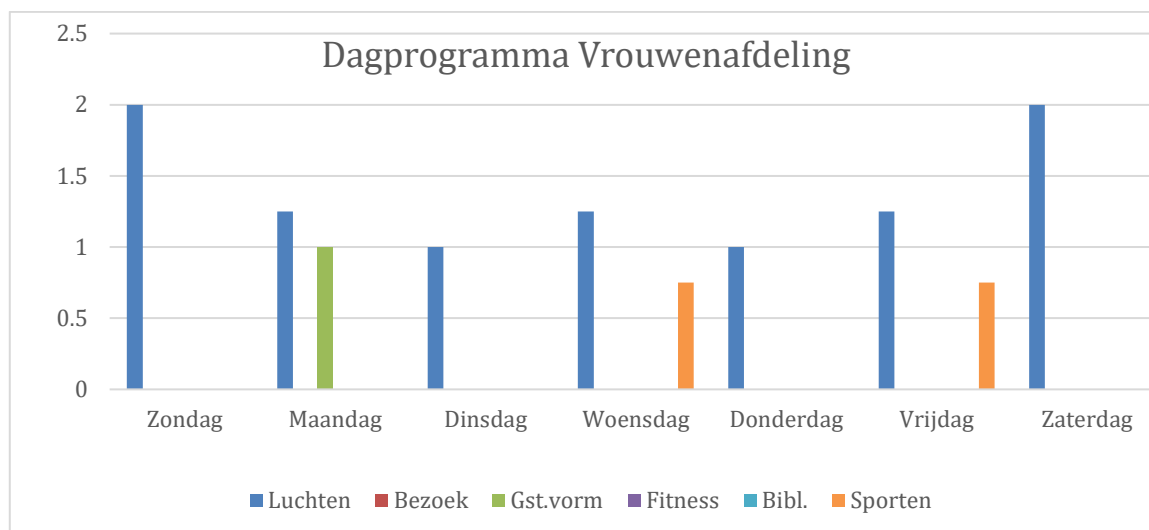

Op de verticale lijn staat het aantal uren aangegeven voor elke activiteit. De grafiek geeft weer dat de gedetineerden in de JoVo dagelijks luchten. Naast het luchten hebben deze gedetineerden één keer per week geestelijke vorming en mogen ze ook één keer per week naar de bibliotheek. Beide activiteiten doen de gedetineerden in een tijdsbestek van één uur. Voorts mogen deze gedetineerden om de twee weken op maandag bezoek ontvangen (lees verder over het ontvangen van bezoek paragraaf 3.4). Drie keer per week, op maandag, dinsdag en donderdag, mogen de gedetineerden gedurende een uur fitnesssen (in de gymzaal). Daarnaast mogen ze op dinsdag, woensdag en vrijdag buiten een uur sporten.

Dagprogramma van de Vrouwenafdeling

In onderstaande grafiek wordt het dagprogramma voor de Vrouwenafdeling (blok 11) weergegeven.

Op de verticale lijn staat het aantal uren aangegeven dat elke activiteit duurt. De grafiek geeft weer dat de vrouwelijke gedetineerden dagelijks luchten. Daarnaast hebben deze gedetineerden een keer per week, op maandag een uur geestelijke vorming. Op woensdag en op vrijdag kunnen ze drie kwartier sporten. Uit de grafiek blijkt niet dat de vrouwelijke gedetineerden bezoek ontvangen en ook niet dat ze naar de bibliotheek gaan. De vrouwelijke gedetineerde die de Raad heeft geïnterviewd heeft de Raad evenwel te kennen gegeven dat de vrouwelijke gedetineerden om de week op zaterdag gedurende een uur bezoek mogen ontvangen.

Uit het onderzoek blijkt dat het activiteitenprogramma voor de vrouwelijke gedetineerden niet verder is ontwikkeld.

Ook het CPT heeft geconstateerd dat het activiteitenprogramma van de vrouwelijke afdeling niet verder is ontwikkeld. In zijn meest recente bezoek aan het SDKK, dat in mei 2022 heeft plaatsgevonden, heeft het CPT geconstateerd dat de celdeuren bij de vrouwenafdeling de hele dag openstaan en dat de vrouwelijke gedetineerden toegang hebben tot een ruime buitentuin gelegen in hun blok en tot een volleybalveld. De vrouwen hebben ook toegang tot een keuken waar zij samen kunnen koken. Ten tijde van het bezoek van het CPT hadden negen van de dertien vrouwelijke gedetineerden een baan. Er werden geen andere activiteiten aangeboden aan de vrouwelijke gedetineerden.¹²

Knelpunten uitvoering dagprogramma's

Ondanks het bestaan van een dagprogramma voor alle huisblokken, blijkt dat in de praktijk de uitvoering in zekere mate wordt gehinderd door een gebrek aan personele capaciteit (o.a. beveiligingspersoneel)

¹² Report to the Government of the Netherlands on the CPT visit to the Kingdom of the Netherlands carried from 10 to 25 May 2022, paragraph 310.

en financiën. Volgens het Ministerie van Justitie loopt het SDKK in het kader van de uitvoering van het dagprogramma (nog steeds) tegen een aantal uitdagingen aan, te weten: personeelstekort en gebrek aan financiële middelen. Deze uitdagingen belemmeren de uitvoering van het dagprogramma. De geïnterviewde beaamt dat mogelijk ook uit het Criminaliteitsbestrijdingsfonds, projecten in het kader van de resocialisatie kunnen worden gefinancierd.

Volgens de geïnterviewde van het Ministerie van Justitie geeft de afdeling Human Resources en Organisatie (HRO) en het Ministerie van Financiën, geen toestemming om nieuwe ambtenaren in dienst te nemen. De regel is dat voor elke drie ambtenaren die met de Vroegtijdige Vrijwillige Uitdiensttreding (VVU) uit dienst zijn getreden daarvoor een ambtenaar in dienst kan worden genomen. Het Ministerie van Justitie voert hierover gesprekken met de Minister van Financiën.

Het Ministerie van Justitie was tijdens dit onderzoek ook bezig met het traject identificeren van kritische functies met het doel de meest vitale organisaties van onze rechtstaat aan te vullen met personeel in samenwerking met het Nationaal Hervormingscommissie (NHC).

Invulling van de vacante functies komt ten goede aan de implementatie van de dagprogramma's, zoals aanbevolen door het CPT. In de wederhoorfase heeft de Minister van Justitie aan de Raad te kennen gegeven dat de Raad van Ministers akkoord is gegaan met een meerjarig instroomplan om personeel voor het SDKK te werven.

3. Uitvoering dagprogramma en zorgaanbod

3.1. Onderwijs, vorming en recreatie

Criteria:

De gedetineerden moeten in de gelegenheid worden gesteld gebruik te maken van de in de instelling aanwezige mogelijkheden tot onderwijs, vorming en recreatie.¹³

Aan gedetineerden, voor wie dit wenselijk wordt geacht, wordt zoveel mogelijk aanvullend onderwijs gegeven.¹⁴

Het SDKK moet ervoor zorgen dat de gedetineerden betrokken zijn bij doelgerichte activiteiten van uiteenlopende aard (onderwijs, sport, recreatie). Niet alleen als een essentieel onderdeel van rehabilitatie en resocialisatie, maar het draagt ook bij tot het tot stand brengen van een veiligere omgeving binnen de gevangenis.¹⁵

Bevindingen onderwijs en vorming

Het SDKK heeft de inspecteurs van de Raad te kennen gegeven dat het onderwijsaanbod in het SDKK beperkt is. Er is bijvoorbeeld geen geld beschikbaar om een docent aan te trekken om computerlessen te verzorgen. De leden van de CvT hebben de inspecteurs van de Raad medegedeeld dat op de begroting van het SDKK geen aparte post is voor onderwijs, vorming en recreatie.

Van de geïnterviewde van het Ministerie van Justitie begrijpt de Raad dat de mogelijkheden om onderwijs aan gedetineerden te geven niet kunnen worden uitgebreid vanwege beperkte financiële middelen. Ook het gebrek aan voldoende personeel leidt er soms toe dat de lessen uit veiligheidsoverwegingen geen doorgang kunnen vinden.

Soms worden, aldus het Ministerie van Justitie, onderwijsprojecten deels gefinancierd door de overheid en deels door particuliere bedrijven. Dergelijke projecten worden Public Private Partnerships genoemd. Slechts een beperkt aantal gedetineerden kan aan die projecten deelnemen.

Er is volgens het MT van het SDKK wel een plan om onderwijs aan de gedetineerden te verzorgen. De financiering van dit plan, genaamd 'Onderwijs op Maat' is goedgekeurd door het Criminaliteitsbestrijdingsfonds. Het plan moet door de Minister van Justitie worden goedgekeurd voordat het kan worden uitgevoerd. Het is volgens het MT de bedoeling dat na afronding van de financiering, de gedetineerden cursussen kunnen volgen. De docenten voor de cursussen zijn al beschikbaar. De Minister van Justitie heeft in de wederhoorfase aangegeven dat het project 'Onderwijs op Maat' in de voorbereidingsfase is en dat het de bedoeling is dat het project in het laatste kwartaal van 2023 start.

---

¹³ Artikel 34 van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen.

¹⁴ Artikel 35 Landsverordening beginselen gevangeniswezen.

¹⁵ "Ensuring that prisoners are engaged in purposeful activities of a varied nature (work, preferably with vocational value; education; sport; recreation/association) is not only an essential part of rehabilitation and resocialisation, but it also contributes to the establishment of a more secure environment within prisons." (*Report to the Government of the Kingdom of the Netherlands on the visit to the Caribbean part of the Kingdom of the Netherlands carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 12 to 22 May 2014, paragraph 152*).

De inspecteurs van de Raad hebben waargenomen dat in het SDKK een zogeheten 'vocational building' is ingericht, bestaande uit verschillende leslokalen waar educatieve activiteiten kunnen plaatsvinden, zoals het geven en volgen van onder meer nailessen en computerlessen.

De Raad heeft van het SDKK, over de jaren 2019 tot en met 2022, overzichten ontvangen over de uitvoering van de projecten voor onderwijs, vorming en training.

Uit de overzichten en maandrapportages blijkt hoeveel gedetineerden maandelijks aan de verschillende projecten hebben meegedaan. Het aantal gedetineerden dat aan elk project participeert, is volgens de overzichten maximaal 10. De projecten omvatten onder andere:

- het voorbereiden en het werken op de oranje uniformen en kussens (werkplaats naaiafdeling);
- het werken aan de uniformen voor het personeel van het SDKK (werkplaats confectie 2);
- het volgen van training over hoe een servicebeurt moet worden gegeven aan diverse modellen voertuigen (autowerkplaats);
- het onderhouden van tuin- en vruchtplanten (landbouw).

Echter, het blijkt dat, vanwege het feit dat er geen materiaal voor het verrichten van werkzaamheden beschikbaar was, slechts een beperkt aantal gedetineerden kon deelnemen aan activiteiten in de timmerwerkplaats. Uit de maandrapportage september 2022 blijkt dat het grootste knelpunt op de timmerafdeling, het gebrek is aan zowel mannelijk als vrouwelijk beveiligingspersoneel voor het toezicht. Door het gebrek aan toezicht wordt de continuïteit van de activiteiten verhinderd.

De voorzitters van de gedetineerdencommissies van de verschillende huisblokken hebben aan de inspecteurs van de Raad te kennen gegeven, dat de gedetineerden amper onderwijs en vorming krijgen. Monteurlessen, timmerlessen en schilderlessen werden hen beloofd, maar daar komt niets van terecht. Er worden folders aan muren opgehangen met het les-/cursusaanbod. De gedetineerden geven hun namen op, maar vervolgens gebeurt er niets.

De voorzitter van de gedetineerdencommissie van de JoVo benadrukt dat in zijn blok het aanbod qua onderwijs zeer beperkt is. De enige cursus die de jongeren van de JoVo kunnen volgen, is een cursus om een eigen bedrijf op te starten.

Eén van de gedetineerden heeft de Raad te kennen gegeven dat hij een aantal jaren terug computerles heeft gekregen, maar dat hij daarna nooit meer in aanraking is geweest met een computer.

De voorzitter van de gedetineerdencommissie van de vrouwenafdeling deelt de Raad mede dat de vrouwelijke gedetineerden kook-, naai-, banket- en timmerlessen kunnen volgen. In haar schriftelijke reactie op het verslag van het interview heeft deze gedetineerde de Raad te kennen gegeven dat de cursussen niet zijn gestart. In de wederhoorfase heeft het SDKK de Raad te kennen gegeven dat de timmerlessen inmiddels zijn gestart.

Onderwijs kan volgens de respondent van het Ministerie van Justitie ook in de huisblokken worden georganiseerd, maar zelfs in de huisblokken kampt het SDKK met infrastructurele uitdagingen die een risico vormen voor de veiligheid. Om onderwijs in de huisblokken van het SDKK te kunnen geven, moet de infrastructuur worden aangepast.

Het MT van het SDKK beaamt dit en informeert de Raad dat er aandacht wordt besteed aan de infrastructurele aspecten, zodat onderwijs niet per se in de vocational building moet worden gegeven. Het plan moet door de Minister van Justitie worden goedgekeurd voordat het kan worden uitgevoerd.

Bevindingen recreatie

Er zijn, zo informeert het MT de inspecteurs van de Raad, slechts twee activiteitenbegeleiders beschikbaar voor alle gedetineerden in het SDKK.

Het SDKK heeft de Raad een weekoverzicht verschaft met daarop de dagen en tijdstippen, waarop de verschillende huisblokken sporten en gebruik maken van de gymzaal. Hoewel er een weekoverzicht is opgesteld en het SDKK over een sportfaciliteit beschikt, namelijk een gymzaal, is er vanwege een tekort aan gevangenenbewaarders, weinig recreatie in het SDKK. Uit het onderzoek blijkt dat het de gedetineerden zijn die aan de bewakers vragen of de activiteit wel of niet doorgaat wanneer er een activiteit op het dagprogramma gepland staat. Dat wordt door de bewakers niet uit eigen beweging aan de gedetineerden medegedeeld. De soorten recreatie en sporten die volgens het MT structureel in het SDKK kunnen worden uitgeoefend zijn tafelspellen (zoals domino en 'Mens erger je niet') en voetbal. De gedetineerden ervaren dit als eentonig en frustrerend.

Volgens het overzicht kunnen van de diverse huisblokken maximaal 15 gedetineerden per blok, twee keer per week, gedurende maximaal 45 minuten sporten en ook 45 minuten van de gymzaal gebruikmaken. De gedetineerden onderschrijven deze frequentie en de duur van het sporten en het gebruikmaken van de gymzaal. Ze geven de Raad te kennen dat de gedetineerden die wensen te sporten hun namen tijdig op een lijst moeten vermelden omdat er slechts 15 gedetineerden per blok kunnen sporten. Het komt voor dat dezelfde gedetineerden als eerste hun namen noteren om te sporten. De geïnterviewde voorzitters van de gedetineerdencommissies geven aan dat de gedetineerden soms zelf de voetballen moeten kopen om te kunnen sporten.

Het MT deelt mede dat de vrouwelijke gedetineerden meer recreatiemogelijkheden hebben dan de mannelijke gedetineerden. Te denken valt hierbij aan handenarbeid, koken en verzorging.

Een andere mogelijkheid die het SDKK biedt in het kader van recreatie is de gelegenheid om drie keer per jaar, bijvoorbeeld op Nieuwjaarsdag, Moederdag en Valentijnsdag eten te bestellen bij een (fast food) restaurant. De gedetineerden moeten de kosten voor het eten zelf betalen. De geïnterviewde voorzitters van de gedetineerdencommissies geven de behoefte aan deze activiteiten vaker georganiseerd te willen hebben.

3.2. Arbeid

Criteria:

De directeur van het gesticht draagt zorg voor de beschikbaarheid van arbeid voor de gedetineerden, voor zover de aard van de detentie zich daartegen niet verzet.¹⁶

---

¹⁶ Artikel 24, eerste lid van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen.

Bevindingen

Het SDKK biedt gelegenheid om arbeid (intern en extern) te verrichten. Er zijn, volgens het overzicht dat de Raad van het SDKK heeft ontvangen, in totaal 198 arbeidsplekken in het SDKK voor een populatie van ongeveer 400 gedetineerden. Volgens het MT kunnen dagelijks 204 gedetineerden werken in het SDKK. Uit een eerder onderzoek van de Raad volgt dat het SDKK de werktijd van zes uur wil halveren om meer gedetineerden werk te bieden.¹⁷

De gedetineerden van het SDKK klagen erover dat het aantal arbeidsplekken beperkt is en bovendien dat de gedetineerden slechts een beperkt aantal uren per dag (soms twee uren) werkzaam zijn. Uit het door het MT van het SDKK aan de Raad verschaft overzicht 'worked summary report' van januari 2021 constateert de Raad evenwel dat het aantal uren dat de gedetineerden dagelijks werkzaam zijn, varieert van twee tot tien uren.

Onderstaand overzicht is een weergave van het soort arbeid dat door de gedetineerden in het SDKK wordt verricht en het aantal uren per dag waarin arbeid wordt verricht.

Soort Arbeid	Aantal uren per dag
Kleine schoonmaak	2, 3, 4, 5 of 6
Buitenwerkers	2, 4 of 5
Kapper	2 of 4
Ijsbezorgers	2, 4 of 6
Etenbezorgers	4 of 5
Overige	4 of 6
Kantinemedewerkers	4 of 5.50
Grote schoonmaak	4 of 6
Magazijn	6
Naaiatelier	6
Autolaswerkzaamheden professioneel	6
Stoffeerderij	6
Timmerwerkzaamheden professioneel	6
Agricultor professioneel	6
Laswerkzaamheden professioneel	6
Loodgieter professioneel	6
Electro professioneel	6
Schilderwerk	6
Autolaswerkzaamheden professioneel	6
Hulpkok	6 of 10
Confectie 2	7
Kok	8

---

¹⁷ Rapport van de Raad voor de Rechtshandhaving (2017), 'Penitentiaire inrichting Curaçao (1)', pagina 30.

3.3. Luchten

criterium:

De gedetineerde heeft het recht om, wanneer het weer zulks toelaat, gedurende ten minste één uur des voormiddags en één uur des namiddags in de open lucht te verblijven ter plaatse waar zulks door de directeur is bepaald.¹⁸

Bevindingen

In het rapport 'Penitentiaire inrichting Curaçao (1)' heeft de Raad geconstateerd dat in sommige huisblokken de gedetineerden de hele dag buiten blijven.

Uit dit onderzoek blijkt dat de gedetineerden nog steeds bijna de hele dag luchten omdat het dagprogramma geen invulling heeft waaraan alle gedetineerden van het SDKK kunnen deelnemen.

Uit het overzicht dagprogramma dat de Raad heeft ontvangen van het SDKK maakt de Raad op, dat de verschillende huisblokken dagelijks meer dan twee uur per dag in de gelegenheid worden gesteld om te luchten.

Uit het onderzoek blijkt dat in het geval van een celvisite de gedetineerden 's ochtends vroeg, rond zes uur, uit hun cellen gehaald. Ze moeten dan plaatsnemen in de gymzaal en blijven daarin opgesloten tot ongeveer twaalf uur in de middag.

3.4. Bezoek

Criteria:

1. De gedetineerde heeft het recht om op de bij of krachtens het voor het gesticht vastgestelde huishoudelijk reglement bepaalde tijdstippen, tenminste eenmaal per twee weken gedurende tenminste 1 uur bezoek te ontvangen van een ieder.
2. Bij of krachtens het voor het gesticht vastgestelde huishoudelijk reglement kunnen gevallen worden aangewezen waarin de gedetineerde vaker of langer bezoek mag ontvangen en de voorwaarden waaronder zulks kan geschieden.
3. Bij of krachtens het voor het gesticht vastgestelde huishoudelijk reglement worden regels gesteld omtrent de aanmelding en toelating van bezoekers, het aantal personen per bezoek, de wijze waarop de bezoekers zich dienen te gedragen in het gesticht en de aanwezigheid van gestichtsmedewerkers bij het bezoek.¹⁹

Het is gevangenen toegestaan te communiceren met hun families en bezoek van hen te ontvangen.²⁰

¹⁸ Artikel 30 van het Huishoudelijk reglement penitentiaire inrichtingen 1999

¹⁹ Artikel 24 Gevangenismaatregel 1999

²⁰ "Prisoners shall be allowed to communicate as often as possible by letter, telephone or other forms of communication with their families, other persons and representatives of outside organizations and to receive visits from these persons." (Artikel 24, eerste lid European Prison Rules)

Bestrafing van de gedetineerden mag niet een totaal verbod op familiecontact of beperkingen op familiecontact inhouden. Beperkingen op familiecontact als vorm van straf mag alleen worden gebruikt als het gepleegde misdrijf verband houdt met een dergelijk contact.²¹

Bevindingen

De gedetineerden van het SDKK krijgen de gelegenheid om eens in de twee weken een uur bezoek te ontvangen. Dit is ook opgenomen in de huisregels van het SDKK. De gedetineerden die familie hebben in het buitenland en de gedetineerden afkomstig uit het buitenland mogen om de twee weken in totaal dertig minuten een videogesprek hebben met hun familieleden.

De gedetineerden zijn van mening dat om de twee weken, een uur bezoek te weinig is. Met name de vrouwelijke gedetineerden klagen erover dat zij daardoor amper de tijd hebben om hun kinderen te spreken.

Het CPT heeft in zijn recente rapport aanbevolen het bezoekrechten te verhogen tot minstens één uur per week.²² De Minister van Justitie heeft in de wederhoorfase te kennen gegeven dat het SDKK onderzoekt hoe deze aanbeveling van het CPT kan worden geïmplementeerd. Daarbij wordt gekeken naar de grootte van de bezoekruimte en het aantal beveiligers dat nodig is.

De gedetineerden klagen erover dat hun familieleden die hen willen bezoeken veel te streng worden gecontroleerd. Het MT van het SDKK informeert de inspecteurs van de Raad dat de bezoekers streng worden gecontroleerd, omdat het in het verleden is voorgekomen dat bezoekers verboden spullen hebben binnengesmokkeld in het SDKK.

Tijdens het bezoek is er volgens de gedetineerden ook geen privacy. De bewakers luisteren naar het gesprek tussen de bezoekers en de gedetineerden.

Een ander punt waarover de gedetineerden klaagden, is het feit dat de gedetineerden als disciplinaire straf opgelegd krijgen de onthouding van een of meerdere bezoekmomenten, als er tijdens een celvisite een verboden voorwerp in een cel wordt aangetroffen. Het onthouden van bezoek staat als disciplinaire straf opgenomen in het sanctieboek van het SDKK.

De leden van de CvT achten de norm van het CPT onuitvoerbaar, namelijk dat er geen straf mag worden opgelegd aan een gedetineerde voor een feit dat geen verband houdt met het opgeschorte recht. De CvT stelt dat tijdelijke onthouding van bezoek als straf in het sanctieboek staat. De CvT is bovendien van mening dat naast de onthouding van bezoekmomenten en de onthouding van kantine, er niet veel andere

---

²¹ **“The CPT recommends that the Curaçao authorities take steps to ensure that disciplinary punishment of prisoners does not include a total prohibition of family contact and that any restrictions on family contact as a form of punishment should be used only where the offence relates to such contacts”** (Report to the Government of the Netherlands on the CPT visit to the Kingdom of the Netherlands carried from 10 to 25 May 2022, paragraph 329).

²¹ **“The CPT recommends that the visiting entitlement be increased to at least one hour every week.”** (Report to the Government of the Netherlands on the CPT visit to the Kingdom of the Netherlands carried from 10 to 25 May 2022, paragraph 330).

strafmogelijkheden zijn. Dit wordt in de wederhoorfase ook door de Minister van Justitie beaamt. De Minister van Justitie stelt bovendien dat er beperkte sanctiemogelijkheden zijn omdat op aanwijzing van het CPT de strafcellen (de benedenverdieping van de Extra Beveiligde Afdeling) buiten gebruik zijn gesteld. De Minister van Justitie stelt dat als de methodiek motiverende bejegening is ingevoerd, waarbij er sprake is van belonen van goed gedrag en corrigeren van ongewenst gedrag, het SDKK meer mogelijkheden zal hebben op disciplinair vlak.

Volgens de Minister van Justitie zal het SDKK de disciplinaire straf 'onthouden van een bezoekmoment' slechts toepassen in gevallen waar er geen andere sanctie kan worden opgelegd.

3.5. Bibliotheek

Criteria:

Het SDKK moet een bibliotheek hebben voor gebruik door alle gevangenen, voldoende gevuld met een breed scala aan zowel recreatieve als educatieve middelen, boeken en andere media.²³
De gevangenen zullen worden aangemoedigd om er ten volle gebruik van te maken.²⁴

Bevindingen

Tijdens een inspectiebezoek in het SDKK hebben de inspecteurs van de Raad geconstateerd dat het SDKK een bibliotheek heeft, maar dat deze niet open is.

Het MT van het SDKK heeft de Raad geïnformeerd dat de bibliotheek structureel niet operationeel was, omdat volgens de vereisten van het CPT een persoon met kennis van zaken de bibliotheek moet runnen en een persoon met deze kwalificaties niet aanwezig is. Volgens het MT van het SDKK, mag dat werk daarom niet worden verricht door een gedetineerde die niet over de vereiste kennis beschikt. Ook de leden van de CvT hebben de Raad te kennen gegeven dat de bibliotheek geruime tijd was gesloten, nadat de gedetineerde van het SDKK die de functie van bibliothecaris vervulde was ontslagen.

Verder heeft het MT de inspecteurs van de Raad te kennen gegeven dat er af en toe een bibliotheekkarretje langs de verschillende huisblokken gaat, maar dat de gedetineerden er weinig gebruik van maken. De leden van de CvT beamen dit.

De voorzitters van de gedetineerdencommissies van een aantal blokken hebben aan de inspecteurs van de Raad medegedeeld, dat zij hebben vernomen dat de bibliotheek dicht is, omdat er een renovatie moet plaatsvinden. De gedetineerden vertellen de inspecteurs dat er een tijd was dat zij wekelijks werden toegestaan om naar de bibliotheek te gaan. Nadien is de bibliotheek dicht gegaan en de gedetineerden weten niet of de bibliotheek inmiddels wel of niet open is, omdat zij daarover niets horen.

---

²³ "Every institution shall have a library for the use of all prisoners, adequately stocked with a wide range of both recreational and educational resources, books and other media." (Artikel 28, vijfde lid European Prison Rules)

²⁴ "Every institution shall have a library for the use of all categories of prisoners, adequately stocked with both recreational and instructional books, and prisoners shall be encouraged to make full use of it." Artikel 40 Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoner

De voorzitter van de gedetineerdencommissie van de vrouwenafdeling informeert de inspecteurs van de Raad dat er op de vrouwenafdeling een kleine bibliotheek is. De bibliotheek heeft heel weinig boeken en dat de vrouwelijke gedetineerden die al zes maanden vastzitten, alle boeken hebben uitgelezen, aldus de voorzitter van de gedetineerdencommissie van de vrouwenafdeling. Daarom klagen deze gedetineerden erover dat zij niet naar de grote bibliotheek mogen.

Bij een volgend bezoek in het SDKK, in november 2022, hebben de inspecteurs van de Raad waargenomen dat de bibliotheek open is en dat er een gedetineerde van het SDKK in de bibliotheek werkzaam was.

Wanneer er niet voldoende bewakingspersoneel aanwezig is, kunnen de gedetineerden volgens het MT niet naar de bibliotheek worden gebracht. De gedetineerden beamen dit.

3.6. Zorgaanbod

3.6.1. Geestelijke verzorging

Criteria:

De directeur moet bevorderen, dat de gedetineerden naar behoefte godsdienstoefeningen en bezinningssamenkomsten kunnen bijwonen.²⁵

De gedetineerden worden in de gelegenheid gesteld godsdienstonderwijs te ontvangen. Zij worden bovendien in de gelegenheid gesteld persoonlijk contact met geestelijke verzorgers te onderhouden.²⁶

Bevindingen:

Het MT van het SDKK heeft de inspecteurs van de Raad te kennen gegeven dat één keer per week in alle huisblokken van het SDKK geestelijke bijeenkomsten worden gehouden, die door alle gedetineerden van het SDKK mogen worden bijgewoond.

De voorzitters van de gedetineerdencommissies van de diverse huisblokken hebben dit bevestigd. Slechts wanneer er celvisitaties (oftewel de zogenaemde razzia's) in het SDKK worden gehouden, vinden de bezoeken van de geestelijke verzorgers, evenals alle andere bezoeken, geen doorgang.

Er is veel lawaai op het moment dat een geestelijke vertegenwoordiger het woord voert in een huisblok. Dit komt, aldus de voorzitter van de gedetineerdencommissie van huisblok 7a met name door het dominospelen, de televisie die te hard aanstaat en omdat sommige gedetineerden hardop staan te praten. Vanwege het lawaai is het voor de gedetineerden, die dat wensen, moeilijk om de geestelijke vertegenwoordiger te volgen. Daarom betreurt de voorzitter van de gedetineerdencommissie van huisblok 7a dat de kapel dicht is.

---

²⁵ Artikel 31 van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen.

²⁶ Artikel 32 van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen

Het MT van het SDKK deelt de Raad mede dat de kapel al drie jaar dicht is. Ten tijde van de Covid-pandemie was de kapel omgezet in een virtuele bezoekeruimte. Het SDKK, zo informeert het MT de Raad, heeft een bespreking gehad met de Raad van Kerken over het verbouwen van de kapel. De kapel wordt dan een multifunctionele ruimte, waarin onder meer sociale en educatieve activiteiten, zoals korbijeenkomsten, lezingen en kerstdiners worden georganiseerd. De bijeenkomsten met de geestelijke vertegenwoordigers op de huisblokken zullen na het verbouwen van de kapel, aldus het MT van het SDKK, nog steeds in de huisblokken plaatsvinden.

In de wederhoorfase gaf de Minister van Justitie aan dat de kapel weer open is en dat de kapel wordt gebruikt voor verschillende religieuze activiteiten.

3.6.2. Sociale verzorging

criterium:

Het behoort tot de taak van de directeur de gedetineerden te helpen bij het zoeken naar een oplossing van de maatschappelijke moeilijkheden, die in verband staan met hun detentie of met de omstandigheden, die tot het plegen van het strafbare feit hebben geleid.²⁷

Bevindingen

Het MT van het SDKK informeert de Raad dat de sociale verzorging door de afdeling Sociale Dienst in het SDKK wordt uitgevoerd.

In de wederhoorfase heeft de Raad informatie van het SDKK ontvangen, over de werkzaamheden van de afdeling Sociale Dienst van het SDKK. Zo is te lezen dat er door de Forensische observatie en begeleidingafdeling (FOBA) afdeling wekelijks rond de 5 à 6 hulpverleningsgesprekken met gedetineerden worden gevoerd.

Ook heeft de Raad in de wederhoorfase informatie van het SDKK ontvangen van de Sociale Dienst van het SDKK waaruit blijkt dat het SDKK:

- De verzoeken behandelt van de gedetineerden die gebruik willen maken van het herstelrecht.
- Een resocialisatieprogramma voor de langgestraften voorbereidt.
- De levenslanggestraften samen met de ketenpartners begeleidt.
- De gedetineerden in het SDKK begeleidt, die de maatregel terbeschikkingstelling opgelegd hebben gekregen.
- De jongeren van de Justitiële Jeugd Inrichting Curaçao die in het SDKK verblijven, begeleiden samen met onder meer de psycholoog.
- Betrokken is bij de aanpak van de zedendelinquenten.
- Betrokken is bij de executie van schadevergoedingsmaatregel.

Desondanks menen de voorzitters van de gedetineerden commissies van het SDKK dat de sociale verzorging onvoldoende is. Het SDKK geeft hierop aan dat er een personeelstekort is bij de Sociale Dienst. De formatie is één afdelingshoofd en zes sociaal werkers. Vanwege het feit dat in het verleden

---

²⁷ Artikel 33 Landsverordening beginselen gevangeniswezen

drie sociaal werkers met pensioen zijn gegaan en deze functies door de personeelstop binnen de overheid niet zijn ingevuld, beschikte de Sociale Dienst ten tijde van het onderzoek over drie sociaal werkers en een afdelingshoofd. Uit het onderzoek blijkt dat binnenkort een sociaal werker op grond van de vervroegde vrijwillige uitstroom (VVU) uit dienst zal treden. Dat betekent dat de Sociale Dienst in de nabije toekomst slechts over twee sociaal werkers zal beschikken. De vacatures bij de Sociale Dienst zijn evenwel niet als kritisch aangemerkt.

Het SDKK is van mening dat de registratie van ontvangen en afgehandelde verzoekschriften beter moet evenals een maandrapportage over de geleverde dienstverlening. Dit zal, aldus het SDKK, in gang worden gezet.

3.6.3. Medische verzorging

Criteria:

Er moet ten minste 8 uur per dag een arts aanwezig zijn in het SDKK.²⁸

In het SDKK moet de hulp beschikbaar zijn van ten minste één gekwalificeerde arts die enige kennis van psychiatrie heeft.²⁹

Er moet een fulltime psycholoog beschikbaar zijn voor het SDKK. De FOBA moet beschikken over tenminste één fulltime klinisch psycholoog.³⁰

De diensten van een gekwalificeerde tandheeldkundige moeten in het SDKK beschikbaar zijn voor elke gevangene.³¹

Er moet altijd een verpleegkundige -het liefst met psychiatrisch kennis- aanwezig zijn in de FOBA.³²

²⁸ **“The CPT calls upon the Curaçao authorities to secure the equivalent of at least one full-time general practitioner at SDKK....”** (Report to the Government of the Netherlands on the CPT visit to the Kingdom of the Netherlands carried from 10 to 25 May 2022, paragraph 312).

²⁸ **“All newly admitted prisoners should be properly interviewed and physically examined by a medical doctor, or a fully qualified nurse reporting to a doctor, as soon as possible and no later than 24 hours after their admission .... The CPT reiterates its recommendation that the Curaçao authorities take steps to ensure that all newly admitted prisoners to SDKK undergo thorough medical screening.....”** (Report to the Government of the Netherlands on the CPT visit to the Kingdom of the Netherlands carried from 10 to 25 May 2022, paragraph 313)

²⁸ **“The CPT recommends that steps be taken to ensure prompt access to health care for prisoners.”** (Report to the Government of the Kingdom of the Netherlands on the visit to the Caribbean part of the Kingdom of the Netherlands carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 12 to 22 May 2014., paragraph 165).

“The CPT calls upon the Curaçao authorities to secure the equivalent of at least one full-time general practitioner at SDKK ...” Report to the Government of the Netherlands on the CPT visit to the Kingdom of the Netherlands carried from 10 to 25 May 2022, paragraph 311).

²⁹ Artikel 22, eerste lid van de Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoner..

³⁰ **“In addition, the Committee reiterates its recommendation that a full-time psychologist be recruited for SDKK and that the psychiatric input be increased in order to ensure appropriate psychological and psychiatric care for prisoners.**

The CPT recommends that the Curaçao authorities take steps to ensure that:

- at least one full-time clinical psychologist .....is available at FOBA;

- the psychiatric input is increased to 15 hours per week;” (Report to the Government of the Netherlands on the CPT visit to the Kingdom of the Netherlands carried from 10 to 25 May 2022, paragraph 319).

³¹ Artikel 22, derde lid van de Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoner

³² **“The CPT recommends that the Curaçao authorities take steps to ensure that a nurse (preferably psychiatric) is present in the unit (FOBA) at all times”** (Report to the Government of the Netherlands on the CPT visit to the Kingdom of the Netherlands carried from 10 to 25 May 2022, paragraph 319).

Het SDKK moet de vacante functies voor verpleegkundigen invullen.³³

Wanneer in het SDKK ziekenhuisfaciliteiten worden geboden, moeten de uitrusting, meubilair en farmaceutische benodigdheden geschikt zijn voor de medische zorg en behandeling van zieke gevangenen, en moet er een staf zijn van geschikt opgeleide personen.³⁴

De Medische Dienst in het SDKK moet in staat zijn om medische behandelingen en verpleegkundige zorg te bieden, als ook aangepaste voeding.³⁵

Alle gedetineerden die de eerste keer bij het SDKK worden ingesloten, moeten zo spoedig mogelijk doch binnen 24 uren aan een medische controle worden onderworpen door een daartoe gekwalificeerde arts of verpleegster.³⁶

Er moet een procedure zijn voor de afhandeling van medische verzoeken en een registratiesysteem voor het bijhouden van de verzoeken.

Het SDKK moet stappen ondernemen om te zorgen voor een snelle toegang tot gezondheidszorg voor de gedetineerden.

Na een ingediend verzoek voor medische controle moet de toegang naar een arts binnen een korte tijd geschieden.³⁷

Bevindingen

Formatie

Van de Medische Dienst van het SDKK heeft de Raad een document ontvangen met daarin de gewenste formatie van de Medische Dienst.

De gewenste formatie alsmede de opgevulde functies in de praktijk worden in onderstaand overzicht weergegeven.

---

³³ **“The CPT calls upon the Curaçao authorities ..... to fill the vacant posts for nurses”.** (Report to the Government of the Netherlands on the CPT visit to the Kingdom of the Netherlands carried from 10 to 25 May 2022, paragraph 312)

³⁴ Artikel 22, tweede lid van de Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoner

³⁵ “A prison health care service should be able to provide medical treatment and nursing care, as well as appropriate diets, ...” CPT 2015 Health care services in prisons Extract from the 3rd General Report of the CPT, published in 1993 (page 3)

³⁶ “All newly admitted prisoners should be properly interviewed and physically examined by a medical doctor, or a fully qualified nurse reporting to a doctor, as soon as possible and no later than 24 hours after their admission and any signs of injuries should be duly recorded.”

“The CPT reiterates its recommendation that the Curaçao authorities take steps to ensure that all newly admitted prisoners to SDKK undergo thorough medical screening and that all detected injuries are duly recorded and reported .....”(Report to the Government of the Netherlands on the CPT visit to the Kingdom of the Netherlands carried from 10 to 25 May 2022, paragraph 313).

Artikel 8, eerste lid van de Gevangenismaatregel 1999.

³⁷ **“The CPT recommends that steps be taken to ensure prompt access to health care for prisoners.”**

Report to the Government of the Kingdom of the Netherlands on the visit to the Caribbean part of the Kingdom of the Netherlands carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 12 to 22 May 2014. (paragraph 165)

Functiebenaming	Formatie volgens het functieboek 2009 (in Fte)	Opgevulde functies (in FTE)
Unithoofd Medische Dienst	1,0	0,0
Inrichtingsarts	2,0	0,0
Psycholoog	2,0	0,0
Secretaresse unit Medische Dienst	1,0	0,0
Hoofdverpleegkundige afdeling	1,0	0,0
Verpleegkundige	9,0	6,0
Sociaal-psychiatrische verpleegkundige	1,0	0,0
Tandartsassistente	0,5	0,0

De functie 'Unithoofd Medische Dienst' alsook de functies 'Psycholoog', 'Secretaresse Medische Dienst', 'Sociaal-psychiatrische verpleegkundige' en 'Tandartsassistente' zijn niet ingevuld.

Ook de functie 'Inrichtingsarts' is niet ingevuld.

In de praktijk wordt de Medische Dienst draaiende gehouden door drie artsen die op contractbasis werkzaam zijn. Op basis van een schema verrichten de artsen hun werkzaamheden binnen het SDKK. Het werkvolume dat door twee fulltime artsen uitgevoerd zou moeten worden, wordt nu door drie (parttime) artsen uitgevoerd.

Het SDKK heeft dus drie gestichtsartsen, van wie er dagelijks één aanwezig is voor consult voor de duur van ongeveer twee uur.

Er is geen hoofdverpleegkundige benoemd. Deze functie wordt waargenomen door één van de verpleegkundigen.

In de praktijk bestaat de Medische Dienst van het SDKK uit zes verpleegkundigen. Twee van de verpleegkundigen die op de loonlijst staan, zijn ter beschikking gesteld bij het Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur. Deze verpleegkundigen drukken nog steeds op de begroting van het SDKK omdat ze formeel niet zijn overgeplaatst waardoor de functies niet formeel kunnen worden ingevuld. Het SDKK maakt daarom gebruik van tijdelijke contracten/inhuur van twee externe verpleegkundigen. Daarnaast zijn er vier verpleegkundigen als ambtenaren (in overheidsdienst), ondanks het feit dat in het functieboek een formatie staat van negen.

Er zijn geen psychiaters in dienst bij het SDKK. Er wordt gebruik gemaakt van een psychiater via de maatschap (veelal voor de FOBA en in noodgevallen voor de andere afdelingen). Er is dus geen structurele psychiatrische zorg voor de andere afdelingen.

Voor de FOBA wordt één psycholoog ingehuurd, deze is dus niet in dienst van het SDKK. Voor begeleiding van bijvoorbeeld de langgestraften is er geen psycholoog in dienst waardoor het lastig is om een reïntegratietraject/programma op te stellen (hiervoor is een psychologische beoordeling noodzakelijk).

Er is een tandarts en een diëtist op oproepbasis werkzaam. De tandarts wordt door het Ministerie van Financiën betaald. Wanneer de tandarts niet wordt betaald, gaat hij meestal niet naar het SDKK. Het SDKK huurt een laborant in voor vier uren per dag.

Het Ministerie van Justitie stelt aandacht te hebben voor het invullen van de kritische functies bij de Medische Dienst van het SDKK. Bovendien is volgens aanvulling in de wederhoorfase van de geïnterviewde van het Ministerie van Justitie extra nadruk gelegd om twee extra verpleegkundigen in dienst te nemen voor de medische zorg voor ongedocumenteerden en dus ook voor de huisblokken in het kader van het optimalisatie traject Vreemdelingenbewaring.

De Minister van Justitie heeft de Raad in de wederhoorfase geïnformeerd dat de Raad van Ministers akkoord is gegaan met een meerjarig instroomplan voor de jaren 2023, 2024, 2025 en 2026. Op basis van dit plan kan het SDKK personeel werven voor de Medische Dienst.

Zorgaanbod en middelen

De Medische Dienst van het SDKK bestaat uit de volgende afdelingen:

- een dokterskamer annex de behandelkamer (met 3 bedden);
- een kamer waar de laborant bloed prikt en vaccinaties toedient;
- een vertrek waar eerste hulp wordt verleend;
- een zusterspost;
- een ruimte waar de archiefkasten staan met daarin de oude dossiers;
- een apotheek; en
- een behandelkamer van de tandarts met annex de sterilisatiekamer.

De leden van de CvT constateren dat de gedetineerden veel klachten hebben over de uitvoering van hun dieetvoorschriften en dat de Medische Dienst daarop niet reageert. Anderzijds stelt de Medische Dienst dat de gedetineerde moet klagen bij de keuken, als de dieetvoorschriften niet worden nagekomen. In de wederhoorfase heeft het SDKK de volgende reactie gegeven over de diëten van de gedetineerden. Als een gedetineerde om medische redenen een dieet nodig heeft dan wordt dit in samenwerking tussen de diëtist en de arts voorgeschreven. Op deze manier zorgt de Medische Dienst ervoor dat indien dieetvoeding nodig is, deze ook wordt voorgeschreven. De afdeling Facilitaire Zaken (keuken) is verantwoordelijk om het eten volgens dieetvoorschrift aan de gedetineerde te geven. De klachten betreffen de uitvoering van het dieetvoorschrift: de keuken volgt onvoldoende het dieetvoorschrift.

De leden van de CvT en de gedetineerden geven te kennen dat er aspecten zijn die een tijdige medische interventie kunnen storen. Een daarvan is de aanwezigheid van gebrekkige intercoms in de huisblokken. De intercoms in de huisblokken werken vaak niet. Dit komt soms door toedoen van de gedetineerden zelf. 's Nachts is er misschien één PIW'er aanwezig en de beveiligers mogen het blok niet in. Het kan daarom 's nachts een tijdje duren voordat een gedetineerde die ziek is geworden medische aandacht krijgt.

Het MT van het SDKK heeft de Raad in de wederhoorfase te kennen gegeven dat gestart is met een project om gefaseerd de intercoms te vervangen. Het is de bedoeling van het SDKK om over een aantal jaren in alle cellen intercoms te plaatsen. In de eerste fase wordt gestart met 60 intercoms. De intercoms worden op het IP-telefoonsysteem geïnstalleerd. De verwachting is dat het project binnen vier jaar is afgerond.

Procedure

In dit onderzoek heeft de geïnterviewde van de Medische Dienst aan de Raad te kennen gegeven dat de Medische Dienst, vanwege zijn magere bezetting, geen intake kan doen van de nieuwe gedetineerden. Met andere woorden het invullen van een formulier met vragen over onder meer de

medische geschiedenis van de gedetineerden kan niet plaatsvinden direct na aankomst van de gedetineerde. Het intakeformulier over gezondheidsinformatie wordt ongeveer een week nadat de gedetineerde in het SDKK is aangekomen, ingevuld door de Medische Dienst. Er wordt geen intake gedaan met de recidiverende gedetineerden.

Bloed- en urineonderzoek wordt ongeveer een week nadat de gedetineerde in het SDKK is aangekomen, afgenomen. In geval er sprake is van een abnormale situatie, bijvoorbeeld een gedetineerde met huiduitslag, wordt de piketarts meteen gebeld. De medewerkers bij intake moeten de aangekomen gedetineerde goed observeren op eventuele ziektes of aandoeningen. Uitsluitend wanneer de nieuwe gedetineerde bekend is met psychische problemen of als bij aankomst is geconstateerd dat de gedetineerde mogelijk een psychische aandoening heeft, laat de Medische Dienst een psychisch onderzoek verrichten bij de gedetineerde.

Een gedetineerde moet voor het krijgen van toegang tot de medische staf een schriftelijk verzoek indienen. Daarbij dient hij de reden van het verzoek te vermelden. Gedetineerden kunnen de verzoeken en andere berichten voor de Medische Dienst plaatsen in afgesloten postbussen. De berichten worden opgehaald door een medewerker van het SDKK, die geen medewerker van de Medische Dienst is. De geïnterviewde van de Medische Dienst heeft de Raad geïnformeerd dat de Medische Dienst, vanwege een tekort aan personeel, niet in staat is om de bedoelde brievenbussen zelf te legen.

De geïnterviewde gedetineerden zijn van mening dat er knelpunten zijn in de procedures voor wat betreft de medische zorg in het SDKK. Een van de knelpunten is dat zij geen reactie krijgen van de Medische Dienst op het formulier (verzoekschrift) dat zij in de brievenbus stoppen.

Uit het onderzoek blijkt dat de verzoekschriften die door de gedetineerden worden ingediend niet worden geregistreerd door de Medische Dienst. Binnen welke termijn de verzoeken zijn afgehandeld en hoe die zijn afgehandeld, wordt ook niet geregistreerd.

De geïnterviewde van de Medische Dienst informeert de inspecteurs van de Raad dat de Medische Dienst wegens gebrek aan een medische secretaresse geen registratie bijhoudt van de termijn, waarbinnen is gereageerd op de verzoekschriften en ook niet hoe de Medische Dienst op de verzoekschriften heeft gereageerd. Volgens de Minister van Justitie zal het MT van het SDKK, nadat de vacatures zijn ingevuld, opdracht aan de Medische Dienst geven om in het vervolg een registratie bij te houden.

Aantal consulten

Het SDKK heeft de Raad jaaroverzichten verschaft van de Zorg Afdeling over de jaren 2015 en 2016. Deze jaaroverzichten vermelden hoeveel consulten de verschillende artsen in 2015 en 2016 hebben gehouden. Dit, omdat in de jaren 2017, 2018, 2019, 2020 en 2021 geen overzichten zijn gemaakt door het SDKK. Verder heeft de Raad maandoverzichten over de maanden juni tot en met augustus van het jaar 2022 ontvangen.

Op de overzichten van de maanden juni tot en met augustus 2022 is te zien hoeveel vrouwelijke en mannelijke gedetineerden op spreekuur zijn geweest bij de artsen in het SDKK, bij de buitendienst specialisten, bij de psychiater, bij de psycholoog en bij de diëtiste.

Ook staat op de overzichten vermeld hoeveel gedetineerden bij de tandarts zijn geweest, hoeveel oproepen er in piketdienst zijn geweest en hoeveel gedetineerden een bril hebben gekregen.

Kosten

Het MT informeert de inspecteurs van de Raad dat de medische kosten van de gedetineerden van het SDKK niet door de basisverzekering gedekt worden. Dit zorgt voor een extra druk op de begroting van het SDKK.

De geïnterviewde van het Ministerie van Justitie heeft dit bevestigd en hij heeft de Raad te kennen gegeven dat een gedetineerde onder de verantwoordelijkheid van de overheid valt, en dus ook zijn/haar medische kosten. Het Ministerie van Justitie heeft een werkgroep gevormd die samen met de Sociale Verzekeringsbank hierover vergadert, maar tot nog toe zijn zij er niet uitgekomen.

4. Analyse en beantwoording van de onderzoeksvragen en de centrale vraag

- *Beschikbaarheid dagprogramma*

Uit het document met dagprogramma's dat de Raad van het SDKK heeft ontvangen blijkt dat de gedetineerden (waaronder ook de jongeren in de JoVo) geen acht uren per dag bezig zijn met doelgerichte activiteiten.

De Raad is van oordeel dat het SDKK de aanbevelingen van het CPT in dit verband alsnog moet opvolgen.

- *Knelpunt uitvoering dagprogramma*

De Raad heeft geconstateerd dat er een personeelstekort bij het SDKK is, hetgeen de uitvoering van het dagprogramma belemmert. De Raad verwacht daarom dat het traject waarmee het Ministerie van Justitie bezig is, om onder meer het SDKK met personeel aan te vullen, zo snel mogelijk wordt afgerond en dat dit ten goede komt aan de implementatie van het dagprogramma.

Krijgen de gedetineerden onderwijs, vorming en recreatie?

Onderwijs en vorming

Uit het onderzoek blijkt dat het onderwijsaanbod en vorming in het SDKK beperkt is. Vooral degenen die in de JoVo verblijven, klagen hierover. Het beperkte aanbod komt met name door het tekort aan financiële middelen en het gebrek aan personeel, dat ten tijde van dit onderzoek nog steeds bestond.

De Raad vindt het positief dat het Ministerie van Justitie creatief is geweest door, in samenwerking met particuliere bedrijven, onderwijsprojecten te financieren. De Raad is evenwel van mening dat het Ministerie van Justitie moet zorgen voor het vergroten van de financiële middelen en het invullen van de vacante functies.

Daarnaast is de Raad van mening dat het idee van het SDKK en het Ministerie van Justitie om de infrastructurele aspecten in de huisblokken aan te passen, binnen afzienbare tijd moet worden gerealiseerd, zodat onderwijs ook in de huisblokken kan worden gegeven.

Recreatie

De recreatiemogelijkheden in het SDKK zijn beperkt. Het komt soms voor dat het voor de gedetineerden niet mogelijk is om gebruik te maken van de beperkte mogelijkheden, omdat de middelen daartoe ontbreken. Er is bijvoorbeeld ruimte om te voetballen in het SDKK, maar soms ontbreken de voetballen. Deze worden dan door de gedetineerden zelf aangeschaft. Ook hier speelt het tekort aan financiële middelen dus een negatieve rol.

Vanwege het feit dat maximaal 15 gedetineerden per huisblok hun namen kunnen vermelden op een lijst als ze naar de gym willen gaan, komen de gedetineerden in de blokken met een kleine populatie vaker aan de beurt om te sporten, dan degenen in de blokken met een grote populatie. Er is dus geen structuur om ervoor te zorgen dat alle gedetineerden die dat wensen, een beurt krijgen om te sporten.

Naar het oordeel van de Raad moet het MT van het SDKK ervoor zorgen dat het gebruik van de gymzaal beter georganiseerd wordt, opdat niet steeds dezelfde gedetineerden gebruik maken van de gymzaal.

De Raad concludeert daarom dat in het SDKK onvoldoende wordt voldaan aan de vereisten, zoals gesteld in artikel 34 van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen. De gedetineerden van het SDKK worden in beperkte mate in staat gesteld gebruik te maken van de mogelijkheden tot onderwijs, vorming en recreatie in het SDKK.

De Raad is van oordeel dat onderwijs, vorming en recreatie beschikbaar dienen te zijn. Dit, omdat onderwijs, vorming en recreatie niet alleen een belangrijke bijdrage leveren aan de resocialisatie van de gedetineerden, maar ook bijdragen aan het creëren van een veiligere werk- en leefomgeving in het SDKK.

Is er arbeid beschikbaar voor de gedetineerden?

De Raad constateert dat er arbeid beschikbaar is voor slechts de helft van de gedetineerden. In navolging van de aanbeveling van het CPT dat de betrokken autoriteiten hun inspanningen moeten voortzetten om een reeks doelgerichte activiteiten op te zetten voor alle gevangenen, benadrukt de Raad dat moet worden bezien of en hoe het SDKK meer gevangenen aan het werk zou kunnen krijgen. Ook arbeid levert een belangrijke bijdrage aan de resocialisatie van de gedetineerden, maar draagt ook bij tot het creëren van een veiligere omgeving in het SDKK.

Worden de gedetineerden in de gelegenheid gesteld te luchten, bezoek te ontvangen en gebruik te maken van de bibliotheek?

Luchten

Uit het onderzoek blijkt dat de gedetineerden, vanwege gebrek aan andere activiteiten, in de gelegenheid worden gesteld meer tijd buiten hun cel door te brengen (luchten) dan de wettelijke vastgestelde twee uren per dag.

Bezoek

In het SDKK wordt ook de disciplinaire straf 'onthouden van een of meerdere bezoekmomenten' opgelegd wanneer de gedetineerden een vergrijp hebben begaan. Dit, ongeacht of het vergrijp verband houdt met bezoek.

De Raad is van mening dat het SDKK hier onmiddellijk mee moet stoppen. Het feit dat de sancties die het SDKK kan opleggen beperkt zijn, moet naar het oordeel van de Raad geen reden zijn om niet aan de norm van het CPT te voldoen. Het is aan het SDKK om de straffen in het sanctieboek uit te breiden. Als voorbeeld noemt de Raad hierbij uitsluiting van deelname aan één of meer bepaalde activiteiten voor een bepaalde periode, of geldboete tot een bedrag van bijvoorbeeld ten hoogste tweemaal het in het SDKK geldende weekloon, zoals opgenomen in artikel 51 van het Penitentiaire beginselenwet.

Het CPT heeft in zijn recente rapport aanbevolen om het bezoekrecht te verhogen tot minstens één uur per week. De Raad vindt het positief dat in het SDKK wordt onderzocht hoe deze aanbeveling van het CPT kan worden geïmplementeerd. De Raad deelt deze aanbeveling van het CPT en hoopt dat het SDKK deze aanbeveling op korte termijn zal opvolgen en dat het SDKK de huisregels dienovereenkomstig zal aanpassen.

Bibliotheek

De Raad deelt de mening van het MT van het SDKK niet, dat een bibliothecaris in het SDKK aanwezig moet zijn om de bibliotheek te laten functioneren. Dat dit door het CPT wordt vereist is de Raad echter niet gebleken. De Raad is daarom van oordeel dat het SDKK de bibliotheek in het vervolg niet moet sluiten omdat geen bibliothecaris beschikbaar is.

Van zowel het MT als van de leden van de CvT begrijpt de Raad dat de gedetineerden van het SDKK weinig gebruik maken van de mogelijkheid om boeken te lezen. Naar het oordeel van de Raad is dit echter geen argument voor het niet laten functioneren van de bibliotheek. Immers, artikel 40 van de 'Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoner' stelt dat gedetineerden moeten worden aangemoedigd om gebruik te maken van de bibliotheek. De Raad is daarom van oordeel dat het SDKK het lezen en gebruik van de bibliotheek moet bevorderen.

De Raad is content dat de bibliotheek weer open is, maar betreurt dat het bezoek aan de bibliotheek vanwege het tekort aan bewakingspersoneel, belemmerd kan worden.

Krijgen de gedetineerden geestelijke, sociale en medische verzorging?

Geestelijke verzorging

De gedetineerden die dat wensen krijgen geestelijke verzorging in het SDKK. De directeur ervoor moet zorgen dat de gedetineerden ongestoord, al dan niet in de kapel, geestelijke bijeenkomsten kunnen bijwonen.

Sociale verzorging

–De Raad is van mening dat voor het optimaal functioneren van de Sociale Dienst, een oplossing moet worden gezocht voor het heersende personeelstekort. De Raad vindt het positief dat het SDKK zich realiseert dat ontvangen verzoekschriften alsmede de afhandeling daarvan goed moeten worden geregistreerd. Het is naar het oordeel van de Raad immers van belang dat het MT over managementinformatie beschikt om de processen te sturen.

Medische verzorging

Uit het onderzoek blijkt dat er veel vacatures zijn voor functies bij de Medische Dienst.

Er is geen unithoofd Medische Dienst, geen psycholoog, geen secretaresse Medische Dienst en geen sociaal-psychiatrische verpleegkundige. De functie van arts bij het SDKK is ook vacant.

Het SDKK voldoet niet aan de aanbeveling van het CPT uit 2022 dat er ten minste één fulltime arts (gedurende 8 uren per dag) in het SDKK werkzaam moet zijn. De Raad adviseert het SDKK daarom uitvoering te geven aan deze norm en ervoor zorg te dragen dat ten minste één huisarts fulltime in het SDKK aanwezig is.

Bovendien kampt de Medische Dienst met een tekort aan verpleegkundigen.

Het SDKK moet beschikken over ten minste één psychiater. Uit het onderzoek blijkt dat er, behalve voor de gedetineerden die in afdeling FOBA verblijven, geen structurele psychiatrische zorg is in het SDKK. In het functieboek 2009 is de functie 'Psychiater' ook niet opgenomen. De Raad is van oordeel dat ter

voldoening aan de genoemde norm, het SDKK ervoor moet zorgen dat er psychiatrische zorg beschikbaar is voor gedetineerden in het SDKK.

Volgens het functieboek moeten er twee psychologen zijn bij het SDKK. Dit is in de praktijk niet het geval. Het SDKK maakt gebruik van de diensten van één psycholoog, die bovendien niet in dienst is van het SDKK. De Raad is van mening dat ook hiervoor een oplossing moet komen. Het SDKK stelt immers zelf dat het tekort aan een psycholoog onder meer de begeleiding van langgestraften niet ten goede komt.

Alhoewel het SDKK -volgens de norm- moet beschikken over een tandarts, is de functie 'Tandarts' niet opgenomen in het functieboek 2009. Er is dus geen tandarts in dienst bij het SDKK. Wel is er een tandarts op oproepbasis werkzaam. Deze tandarts laat verstek gaan, wanneer hij niet wordt betaald. De functie 'Tandartsassistente' is wel opgenomen in het functieboek, maar die functie is niet ingevuld. Er moet naar het oordeel van de Raad een oplossing hiervoor gezocht worden, zodat het SDKK aan de gestelde norm kan voldoen.

De Raad is content dat er een diëtist op oproepbasis werkzaam is in het SDKK, ondanks het feit dat die functie niet voorkomt in het functieboek.

Gelet op de onderzoeksbevindingen voor wat betreft de formatie van de Medische Dienst concludeert de Raad dat er veel vacatures zijn voor kritische functies. Dat baart de Raad zorgen. De Raad vindt het echter positief dat het Ministerie van Justitie hier aandacht voor heeft en probeert de kritische functies van de Medische Dienst in te vullen. Gelet op de informatie van de Minister van Justitie, dat de Raad van Ministers akkoord is gegaan met een meerjarig instroomplan voor de jaren 2023, 2024, 2025 en 2026 voor het werven van personeel voor het SDKK, verwacht de Raad dat ook deze kritische functies binnenkort worden ingevuld.

De meeste klachten van de gedetineerden, betreffen de uitvoering van het dieetvoorschrift. Volgens de norm van het CPT moet de Medische Dienst in een gevangenis in staat zijn aangepaste voeding te bieden. De Raad is van oordeel dat het MT van het SDKK meer toezicht moet uitoefenen op de bereiding van de maaltijden en in het bijzonder op de nakoming van de dieetvoorschriften door de keuken.

De intercoms en eventuele andere materiële faciliteiten die een tijdige medische interventie in het SDKK belemmeren, moeten naar het oordeel van de Raad zo snel mogelijk worden gerepareerd en continu worden onderhouden. Daarom juicht de Raad toe dat het SDKK is gestart met het project om de intercoms gefaseerd te vervangen.

Uit dit onderzoek blijkt dat noch de medische intake noch het verrichten van bloed- en urineonderzoek plaatsvindt binnen 24 uren na aankomst bij het SDKK vanwege een tekort aan personeel van de Medische Dienst. De Raad constateert derhalve dat het SDKK tot op heden niet voldoet aan de genoemde aanbeveling van het CPT en ook niet aan de norm zoals opgenomen in artikel 8, eerste lid van de Gevangenismaatregel 1999. Het is volgens de Raad evenwel van belang dat gedetineerden zo kort mogelijk na hun aankomst medisch gescreend worden. Door het tijdig medisch screenen van deze gedetineerden en door het laten verrichten van bloed-/urineonderzoek kan in een vroeg stadium onder meer een eventuele besmettelijke ziekte bij de gedetineerde worden geïdentificeerd. Als gevolg daarvan kan het SDKK dan tijdig de nodige maatregelen treffen.

De Raad kan niet oordelen in hoeverre de gedetineerden binnen een redelijke tijd in de gelegenheid worden gesteld medische verzorging te krijgen omdat er geen informatie beschikbaar is over het aantal ingediende verzoeken voor medische behandeling, binnen welke termijn deze zijn afgehandeld en hoe die zijn afgehandeld. Naar het oordeel van de Raad is dit gebrek aan informatie ongewenst, mede door het feit dat het MT over managementinformatie moet kunnen beschikken om de processen te sturen. De Raad gaat er daarom van uit dat het MT van het SDKK de Medische Dienst zal instrueren om in het vervolg een degelijke registratie bij te houden.

De Raad is van mening dat het Ministerie van Justitie in samenwerking met de Sociale Verzekeringsbank zo snel mogelijk duidelijkheid moeten scheppen over wie verantwoordelijk is voor de vergoeding van de medische kosten van de gedetineerden. Als blijkt dat de medische kosten onterecht niet door de Sociale Verzekeringsbank worden vergoed, dient dit mogelijk verzuim onmiddellijk te worden hersteld.

In hoeverre biedt het SDKK de gedetineerden de mogelijkheid deel te nemen aan een dagprogramma, dat aansluit bij de (wettelijke) vereisten en in hoeverre biedt het SDKK toegang tot zorg?

Uit het dagprogramma dat de Raad van het SDKK heeft ontvangen, blijkt dat de activiteiten voor de gedetineerden beperkt zijn. Weliswaar is er geestelijke verzorging, maar de gedetineerden kunnen de geestelijke bijeenkomsten niet altijd ongestoord bijwonen. Er is beperkte mogelijkheid voor onderwijs, vorming en recreatie aanwezig. Ook de arbeidsplaatsen kunnen door een beperkt aantal (<50%) van de populatie van het SDKK worden benut. Bij gebrek aan een evenwichtig activiteitenprogramma dat aansluit bij de wettelijke vereisten, zijn de activiteiten die gedetineerden kunnen doen -wanneer de celdeuren opengaan-, in wezen beperkt tot luchten en tafelspelen. De disciplinaire straf 'onthouding van bezoekmomenten' wordt opgelegd, ook al houdt het vergrijp geen verband met het bezoek.

Het gebruik van de bibliotheek is minimaal. Niet alleen omdat niet alle gedetineerden willen lezen, maar ook omdat zij soms vanwege gebrek aan personeel niet naar de bibliotheek gebracht kunnen worden. Vanwege een tekort aan personeel van de Medische Dienst vindt medische intake noch het verrichten van bloed- en urineonderzoek plaats binnen 24 uren na aankomst van de gedetineerden bij het SDKK. Evenals in het onderzoek uit 2017 constateert de Raad ook in dit onderzoek dat het tekort aan personeel en financiële middelen als gevolg hebben dat het activiteitenaanbod van de gedetineerden in het SDKK eenzijdig en beperkt is.

Gelet op de onderzoeksbevindingen komt de Raad tot de conclusie dat het SDKK onvoldoende mogelijkheid biedt om deel te nemen aan een gevarieerd en evenwichtig activiteitenprogramma dat aansluit bij de wettelijke vereisten.

5. Aanbevelingen

Aan de Minister van Justitie

Algemeen:

1. Stel voldoende financiële middelen beschikbaar voor het SDKK voor o.a. de uitvoering van een dagprogramma dat aansluit bij de wettelijke vereisten.
2. Draag er zorg voor dat zowel de kritische functies bij de Medische Dienst als de vacante functies bij de afdeling Sociale Dienst zo snel mogelijk worden opgevuld.
3. Zet voort het traject met de Sociale Verzekeringsbank om duidelijkheid te scheppen over de vergoeding van de medische kosten van de gedetineerden.

Ten aanzien van het SDKK:

4. Bezie of en hoe het SDKK meer gevangenen aan het werk zou kunnen krijgen.
5. Stop onmiddellijk met het opleggen van de disciplinaire straf onthouding van bezoekmomenten als het vergrijp geen betrekking heeft op het bezoek.
6. Zorg dat de gedetineerden eens in de week bezoek kunnen ontvangen.
7. Breid het sanctieboek uit en overweeg om bijvoorbeeld als disciplinaire straffen op te nemen: uitsluiting van deelname aan één of meer bepaalde activiteiten voor een bepaalde periode, of geldboete tot een bedrag van bijvoorbeeld ten hoogste tweemaal het in het SDKK geldende weekloon.
8. Rond af het inmiddels gestarte project plaatsing intercoms.
9. Hou de termijn bij waarbinnen de medische verzoekschriften zijn behandeld en hoe die zijn afgehandeld.
10. Zorg ervoor dat de dieetvoorschriften door de keuken worden nagekomen.
11. Volg op de nog niet (volledig) uitgevoerde aanbevelingen van het CPT in verband met dagprogramma. Het betreft de volgende aanbevelingen:
  - Het SDKK moet een regime van activiteiten buiten de cel voor alle gedetineerden ontwikkelen. De gedetineerden -ook degenen die in voorarrest zijn- moeten een redelijk deel van de dag, te weten minstens acht uren buiten hun cel bezig zijn met doelgerichte activiteiten van uiteenlopende aard: werk, onderwijs, sport en recreatie.
  - Er moet een vol activiteitenprogramma beschikbaar zijn voor de jongvolwassenen die bij Afdeling Jong Volwassenen (JoVo) worden ondergebracht.
  - Alle gedetineerden die de eerste keer bij het SDKK worden ingesloten, moeten zo spoedig mogelijk doch binnen 24 uren aan een medische controle worden onderworpen door een daartoe gekwalificeerde arts of verpleegster.
  - Het SDKK moet stappen ondernemen om te zorgen voor een snelle toegang tot gezondheidszorg voor de gedetineerden.

